

НЕПОКУПНА Т. А., кандидат економічних наук, доцент

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

РИНОК ПРАЦІ: ВИМОГИ РОБОТОДАВЦІВ ДО НАВИЧОК ПРАЦІВНИКІВ

Одним із факторів, що впливають на функціонування ринку праці, є попит роботодавців на робочу силу. У результаті поступу науково-технічного прогресу витісняються застарілі спеціальності і з'являються нові професії. Це вимагає, у першу чергу, усвідомлення працедавцем сутності модернізаційних трансформацій в організації і регулюванні практичної діяльності, а працівником – здатності гнучко реагувати на зміни змісту предметної діяльності.

Роботодавці, висуваючи вимоги до потенційних працівників, зосереджують увагу на їхніх навичках. Традиційно термін «навички» тлумачиться як уміння, що набуто досвідом, як дія, що сформована шляхом повторення. У психолого-педагогічних науках наголошують на тому, що ці дії характеризуються «високою мірою осягнення і відсутністю поелементної свідомої регуляції і контролю» [1], «сформовані шляхом частого повторення дії, для яких властивий високий ступінь освоєння і відсутність поелементної свідомої регуляції» та розрізняють перцептивні (автоматизовані чуттєві відображення властивостей і характеристик добре знайомого, неодноразово сприйнятого раніше предмета), інтелектуальні (автоматизовані прийоми, способи розв'язання відомої раніше задачі) та рухові (звичні автоматизовані впливи на зовнішній об'єкт із допомогою рухів з метою його перетворення) навички [2].

Фахівці у сфері управління персоналом виділяють дві групи навичок: hard skills (т. зв. «тверді» навички) – включають у себе конкретні знання,

які отримує людина при навчанні або при виконанні певних, строго визначених, робочих завдань (керування транспортним засобом, переклад з іноземної мови, програмування, гра на музичних інструментах, написання текстів тощо); *soft skills* (т. зв. «гнучкі» або «м'які» навички) – це особистісні навички, які відображають риси характеру людини, її установки і поведінку у цілому (лідерські якості, командна робота, комунікативні навички, вміння розпоряджатися часом, внутрішня мотивація, стиль спілкування тощо). *Soft skills* називають ще «соціальними» навичками, оскільки вони прямо не стосуються професійної активності, але є важливими для взаємодії у трудовому колективі та поза ним, в їх наявності не завжди можна відразу переконатися.

Вважається, що у XXI ст. внесок *Hard skills* у професійну успішність співробітника складає лише 15 %, а *Soft skills* – 85 % [3]. Отже, роботодавці вимагають і чекають від робочої сили саме «м'яких» навичок.

Навички працівника, окрім закладеного в людський капітал батьками потенціалу та подальших інвестицій в некогнітивні навички дитини (соціоемоційні навички, що пов'язані із самоконтролем, цілепокладанням, завзятістю, досягненням мети, абстрактним і образним мисленням, культурою мови і мислення в цілому [4]), які стануть основою когнітивних навичок: письмова мова, математичний рахунок, навички роботи в команді, частина мовних здібностей [4], у подальшому формуються інститутами первинної і вторинної соціалізації людини «шляхом багаторазових вправ» [5]. Суттєве місце у цьому процесові належить вищій освіті, яка за допомогою дисциплін соціальних і поведінкових наук впливає офлайн на формування у майбутніх і менеджерів, і працівників різних галузей комунікативних навичок, емпатії, гнучкості мислення, аргументації, креативності та ін.

У дослідженнях ринку праці, які проводяться різними міжнародними організаціями та компаніями, акцентується увага на змінах у вимогах роботодавців до навичок майбутніх працівників, на тенденціях у попиті на робочу силу. Так, у 2017 р. журнал *The Economist* присвятив час для огляду *lifelong education* [6]. Спільно з компанією *Burning Glass Technologies* було проаналізовано тисячі вакансій, представлених на різних сайтах у Західній Європі і США, з'ясовано вимоги до претендентів на працевлаштування у сфері управління й інших високооплачуваних посадах. Роботодавці висували вимоги до працівників щодо таких навичок, які, начебто, і не були важливими для цих професій (наприклад, топ-менеджеру потрібні навички кодингу і *data science*).

Проведене дослідження *Future Work Skills 2020* присвячене найважливішим навичкам для успішної роботи у майбутньому. Це такі: розуміння смислів, соціальний інтелект, ситуаційна адаптивність, міжкультурна компетентність, міждисциплінарність, проектне мислення, управління інформацією, вміння працювати віддалено [7].

У доповіді ВЕФ «*The Future of Jobs*» після проведеного опитування понад 350 роботодавців у дев'яти галузях промисловості і в п'ятнадцяти найбільших економіках світу, зроблено висновок про очікування зростання попиту на аналітиків даних, архітекторів та інжиніринг, спеціалізованих продавців, старших менеджерів, які допомагають компаніям орієнтуватися на зміни, дизайнерів виробів, фахівців з людських ресурсів та організаційного розвитку, експертів з питань регуляторних та державних питань, фахівців з комп'ютерних та математичних завдань [8].

На рис. 1 представлені 10 навичок, які будуть необхідними для процвітання Четвертої промислової революції за версією *World Economic Forum* [9], а саме: комплексне вирішення проблем, критичне мислення, творчість, управління людьми, вміння координувати з іншими, емоційний

інтелект, судження і прийняття рішень, сервісна орієнтація, переговори, когнітивна гнучкість.

Top 10 skills

in 2020

1. Complex Problem Solving
2. Critical Thinking
3. Creativity
4. People Management
5. Coordinating with Others
6. Emotional Intelligence
7. Judgment and Decision Making
8. Service Orientation
9. Negotiation
10. Cognitive Flexibility

in 2015

1. Complex Problem Solving
2. Coordinating with Others
3. People Management
4. Critical Thinking
5. Negotiation
6. Quality Control
7. Service Orientation
8. Judgment and Decision Making
9. Active Listening
10. Creativity

Source: Future of Jobs Report, World Economic Forum

Рис. 1. 10 навичок, які будуть необхідними для процвітання Четвертої промислової революції [9]

У дослідженні Skills Gap Study мова йде про те, що для успіху Четвертої промислової революції потрібні п'ять таких основних навичок: technology and computer skills, digital literacy and competency, working knowledge of tech-enabled tools and techniques, robot and automation programming, critical thinking [10] (технології і навички роботи з комп'ютером, цифрова грамотність та компетентність, робочі знання про технічні засоби та методи, програмування роботів та автоматизації, критичне мислення). Більшість з них пов'язані із технологіями, але все ж таки саме людина залишається носієм і реалізатором цих навичок.

Експерти hh.ua | grc на основі аналізу бази вакансій, розміщених на hh.ua | grc упродовж 2019 р., дослідили, які навички є затребуваними українськими роботодавцями, та які навички прописані у резюме пошукачів робочих місць (рис. 2) [11].

Навички на ринку праці України

Рис. 2. ТОП-10 навичок на ринку праці України очима пошукачів і роботодавців [11]

З рис. 2 видно, що вимоги роботодавців до навичок у робочій силі (очікування) і пропозиція наявних навичок у претендентів на робочі місця (реалії) суттєво відрізняються.

Таким чином, кожен із суб'єктів ринку праці переслідує власні інтереси і має мету: роботодавець – отримати якісну робочу силу з необхідними навичками для ефективного функціонування підприємства, претендент на робоче місце – реалізувати свої вміння і навички за таку платню, яка б підтримувала достатній рівень і якість життя. Функціонування ринку праці залежатиме від інвестицій у людський капітал, від роботи соціальних інститутів, від співпадіння вимог роботодавців і пропозиції наявних навичок у претендентів на робочі місця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павелків Р. В. Загальна психологія. URL : https://pidruchniki.com/12631113/psihologiya/znannya_uminnya_navichki.
2. Пальчевський С. С. Педагогіка. URL : <https://pidruchniki.com/1085112235439/>

- pedagogika/navichki_vminnya.
3. Як знайти роботу. URL : <https://job.tntu.edu.ua/yak-znajty-robotu/>.
 4. Аникин В. Какие факторы влияют на уровень зарплаты. URL : <https://postnauka.ru/video/71427>.
 5. Варій М. Й. Загальна психологія. Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. К. : «Центр учбової літератури», 2007. 968 с. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-text-4907.html>.
 6. SPECIAL REPORT LIFELONG EDUCATION Learning and earning January 14 th 2017. URL : https://www.economist.com/sites/default/files/learning_and_earning.pdf
 7. Future Work Skills 2020. URL : http://www.iftf.org/uploads/media/SR-1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf.
 8. «The Future of Jobs» in 2020. URL : <http://videos.careers.org/the-future-of-jobs-in-2020/>
 9. The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution. URL : <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution/>.
 10. Future-Proof Job Skills: What Employees Need to Know. URL : <https://www.extension.harvard.edu/inside-extension/future-proof-job-skills-what-employees-need-know>.
 11. «Дорогі» навички: за які вміння роботодавці готові підвищувати зарплату. URL : https://poltava.hh.ua/article/25505?from=article_25568.